

© iStock

DOSSIER VERENIGDE STATEN

blz. 8-11

Amerikaanse katholieken tussen paus en politiek

PORTRET VAN LOUISE MUSHIKIWABO

blz. 2-3

“Opgeleide vrouwen
kunnen samenleving diep-
gaand transformeren”

STANDPUNT EMMANUEL VAN LIERDE

Meer eenheidsstreven gewenst

Reageren kan via emmanuel.vanlierde@tertio.be

**“Gemeenschappen
verzoenen is
geen sprint, maar
een marathon.”**

Sinds 1908 vindt van 18 tot 25 januari de gebedsweek voor de eenheid onder de christenen plaats. Net zoals bij andere themaweken en -dagen bestaat het risico dat de oecumene buiten die periode naar de achtergrond verdwijnt. Het dreigt een afvinkvakje te worden op de jaarlijkse to-do-lijst, waarna we overgaan tot de orde van de dag of andere

aandachtspunten. Plicht vervuld, tot volgend jaar. Daarom is het goed dat het oecumenische vademecum *De bisschop en de eenheid van de christenen* – in december gepubliceerd door de Pauselijke Raad ter Bevordering van de Eenheid onder de Christenen – beklemtoont dat het christelijke eenheidsstreven geen bijzaak is, maar een permanente prioriteit. Geen optie, maar een fundamentele opdracht voor bisschoppen en bij uitbreiding voor

alle gelovigen. Een gebrek aan *sense of urgency* ter zake is evenwel niet het enige probleem.

Sociale actie

De oecumenische trein was al vertrokken voordat de rooms-katholieke kerk met het Tweede Vaticaans Concilie dat verzoeningsproces tussen de christenen omarmde. Het Concilie bracht de oecumene wel in een stroomversnelling. Eigen aan de tijdgeest kreeg de sociale en politieke actie de voorkeur op het uitklaren van theologische kwesties en dogmatische verdeeldheid. Niets mis met onrecht- en armoedebestrijding, vredesopbouw of ontwikkelingshulp, maar kerkgemeenschappen zijn geen ngo's,

geen zuiver wereldse of menselijke ondernemingen. Hetzelfde doet zich trouwens voor bij de interreligieuze dialoog, ook daar domineert al te makkelijk die *social turn* richting inzet voor vrede, gerechtigheid en zorg voor de schepping, terwijl debatten over God en Jezus uit de weg worden gegaan.

Werk van lange adem

Spirituele, theologische en historische kwesties mogen niet worden veronachtzaamd. Niemand is gebaat met zedig zwijgen over de breuken uit het verleden en die vallen niet goedkoop te lijmen. Met geheugenverlies om de lieve vrede komen we er niet. De juiste cadans begint bij de studie van elkaars tradities (het kennisniveau) en vriendschappelijke ontmoetingen (het existentiële). Daarna volgen praktische samenwerking (het sociale en pastorale), symbolische handelingen en gezamenlijk gebed (het spirituele), om vervolgens in dialoog de leerstellige en historische hindernissen te overwinnen (het theologische). Pas als er opnieuw eenheid van geloof is, kan het eind- en hoogtepunt bereikt worden: het vieren van de eucharistie in volledige *communio* (het sacramentele). Sommigen zien dat niet als het slotakkoord, maar als voedsel voor onderweg, een extra aanmoediging om werk te maken van de eenheid. Wat zeker is, is dat gemeenschappen verzoenen geen kwestie van sprinten is, maar veeleer van marathonlopen, een werk van lange adem. Bovendien moet iedereen kunnen volgen: de doorbraken aan de top moeten ook doorsijpelen in de lokale kerk-

gemeenschappen. Het vademecum dringt daarom aan op vorming van het hele volk Gods.

Tegengetuigenis

Het eenheidsstreven heeft een helder doel: een einde maken aan de verdeeldheid tussen de zusterkerken, want die onderlinge schisma's vormen een tegengetuigenis dat de geloofwaardigheid van de christelijke heilsboodschap aantast. Intern geruzie is nefast voor de aantrekkingskracht van het christendom. In die zin stelde de Nederlandse kardinaal Jo Willebrands, een pionier in de oecumene (zie blz. 12), dat de christelijke verdeeldheid het secularisatieproces heeft gevoed. Doordat de kerken enerzijds waarheidsaanspraken maakten en elkaar anderzijds eeuwenlang bestreden, is het niet verwonderlijk dat mensen niet meer wisten wie nog te geloven. Moet het dan verbazen dat hun boodschap zelfs de spiritueel geïnteresseerden en de zinzoekers niet langer boeit?

Dat het wenselijk is te streven naar eenheid in verscheidenheid – niet naar uniformiteit! – in plaats van onverschillig te blijven tegenover de verdeeldheid, laat staan ze te voeden, geldt niet alleen voor kerkgemeenschappen en christenen maar ook voor samenlevingen en burgers. De recente gebeurtenissen in de VS tonen hoe heilzaam verbindende taal kan zijn en hoe destructief opruiende woorden. Laten we als christenen het goede voorbeeld geven. “Zie eens hoe ze elkaar liefhebben” – zo spraken de heidenen in de 2de eeuw volgens kerkvader Tertullianus over de christenen – is in deze wereld een broodnodig antidotum. **III**

DOSSIER
VERENIGDE STATEN

Matthias Ausloos

Na een spannende nek-aan-nekrace tussen Donald Trump en Joe Biden is de keus gevallen op Biden. Daarmee krijgen de VS voor de tweede maal in de geschiedenis een katholieke president. Zijn inauguratie vindt plaats

Joe Biden wordt tweede katholieke

Heel de wereld volgde in spanning de voorbije Amerikaanse presidentsverkiezingen. Nadat op 7 januari het Amerikaanse Congres de verkiezing van Joe Biden bekrachtigde, zal hij op 20 januari de eed afleggen en de 46ste president van de Verenigde Staten van Amerika worden. Wie is Biden eigenlijk? En welke rol speelt het katholicisme in zijn leven?

j

oseph "Joe" Biden werd geboren op 20 november 1942 in een katholiek gezin met voornamelijk Ierse roots, in de staat Pennsylvania. Tijdens zijn rechtenstudies trouwde hij in 1966 met Neila Hunter. Enkele jaren later, in 1972, werd hij voor Delaware een van de jongste senatoren ooit. Kort na de verkiezing, nog voor zijn eedaflegging, overleden zijn vrouw en zijn 1-jarig dochtertje in een auto-ongeval, waarbij ook zijn twee zoons Hunter en Beau gewond raakten. Het was bij hen in

het ziekenhuis dat Biden de eed aflegde. Tijdens zijn 36-jarige carrière in de Senaat reisde hij elke dag met de trein heen en weer tussen Washington D.C. en Delaware – een enkele rit van anderhalf uur –, om zijn zoons te zien. In 1977 hertrouwde hij met de katholieke Jill Jacobs, met wie hij een dochter kreeg. Als senator focuste Biden vooral op buitenlandse zaken en strafrecht. Hij was erg begaan met het Kosovo-conflict in de jaren 1990 en de Irakoorlog vanaf 2003.

2020 was niet de eerste keer dat Biden meedeed aan de presidentiële verkiezingen. In 1988 en in 2008 kwam hij op als kandidaat voor de Democratische nominatie, maar hij trok zich in beide gevallen terug. Barack Obama koos hem later in 2008 als *running mate* voor de verkiezingen, die ze samen wonnen. Zo werd Biden vice-president, wat hij ook bleef nadat Obama en Biden in 2012 werden herverkozen. In 2015 overleed Bidens zoon Beau, die Irak-veteraan en *Attorney General* van Delaware was, op 46-jarige leeftijd aan hersenkanker. De rouw om zijn zoon speelde mee in Bidens beslissing om in 2016 niet op te komen voor het presidentschap. Biden bleef na de verkiezing van Donald Trump in 2016 actief als Democratisch politiek zwaargewicht en als criticus van Trump. In de afgelopen verkiezingen kwam hij dan ook opnieuw op als Democratische kandidaat, waarbij hij vooral achter onderwerpen stond als overheidssteun aan lage inkomens, klimaatwetgeving, betaalbare kinderopvang en de uitbreiding van federale gezondheidszorgplannen. Biden behaalde een voorsprong op Trump tijdens de

Hoe katholieken de politieke ladder

Joe Biden wordt de tweede katholieke president van de Verenigde Staten. De enige die hem dat voordeed was John Fitzgerald Kennedy in 1960. Volgens Manlio Graziano, specialist in de geopolitiek van religies, dwingt dat een vergelijking af. De onderzoeker licht voor *Tertio* zijn historisch-sociologische perspectief op katholieken in de Amerikaanse politiek toe.

Een sociologische verandering die volgens Manlio Graziano de Amerikaanse politiek beïnvloedt, is de empathie van de groep white catholics, afstammelingen van immigranten die tussen 1830 en 1920 naar Amerika kwamen. © rr

Manlio Graziano observeert: "De VS waren in 1960 niet klaar voor een katholieke president. John Fitzgerald Kennedy moest expliciet aan het publiek uitleggen dat hij de president van de VS zou zijn en niet de man van het Vaticaan. Vandaag zou het nogal vreemd zijn als Joe Biden dat ook deed". Die verschuiving is volgens Graziano deels te verklaren vanuit de houding ten opzichte van religie in de VS, die sinds 1960 sterk veranderd is. Graziano illustreert dat met de verschuiving van de katholieke stemmen: "Bij deze verkiezing waren die ongeveer half-om-half verdeeld tussen Donald Trump en Biden. In 1960 stemde echter 80 procent van de katholieken op Kennedy en in 1928, met Al Smith als eerste katholieke Democratische kandidaat, stemden bijna alle katholieke kiezers op hem". "Religie in de politiek is nu minder een geloofszaak, maar veeleer een politiek en identitair instrument", merkt Graziano op. Opvallend is het gemak waarmee Amerikanen tussen verschillende religieuze groepen bewegen. "Een kwart van de bevolking verandert minstens één keer van religie. Ook politici pendelen tussen denominaties, waardoor hun religieuze identiteit soms erg wazig is."

WASP-isation

De belangrijkste verklaring voor de verschuiving van de katholieke stem is sociologisch. Hoewel de latino's – immigranten uit Latijns-Amerika – de grootste katholieke etnische groep vormen in de VS, is hun politieke impact beperkt. De diepgaande sociologische verandering die volgens Graziano de Amerikaanse politiek beïnvloedt, ligt bij de groep *white catholics*, afstammelingen van voornamelijk Ierse, Duitse, Italiaanse en Poolse immigranten die tussen 1830 en 1920 naar Amerika kwamen. Tussen 1921 en de jaren 1960,

op 20 januari, maar de weg ernaartoe verloopt grimmig. De bestorming van het Capitool op 6 januari maakt andermaal duidelijk dat het Trump-kamp zich niet zonder slag of stoot gewonnen geeft. Wat drijft de *catholics* in het “land van onbegrensde mogelijkheden”? Een analyse.

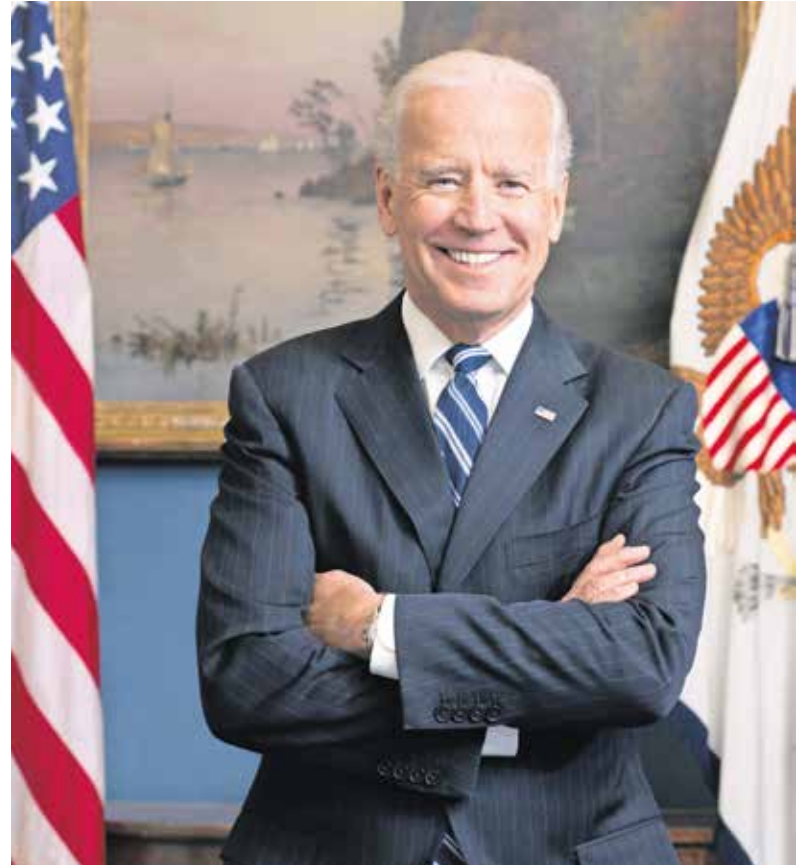
president

campagne, mede door de kritiek op Trumps omgang met de coronacrisis. De spannende verkiezingen gaven niet meteen uitsluit, maar 4 dagen na de verkiezing werd duidelijk dat Biden had gewonnen. Zo zullen Kamala Harris en Biden respectievelijk de eerste vrouwelijke, Afro-Aziatisch-Amerikaanse vicepresident en de tweede katholieke president van de VS ooit worden.

Devotie

Biden is niet alleen katholiek in naam, maar ook in beelden. Hij woont wekelijks de mis bij in zijn parochie in Wilmington, Delaware, vaak met familieleden of kleinkinderen. Zijn parochie, *Saint Joseph on the Brandywine*, heeft haar tot de verbeelding sprekende naam te danken aan de lokale rivier die genoemd zou zijn naar een Nederlands schip geladen met brandewijn dat er in 1665 stukliep. Bidens geloof speelt een grote rol in zijn leven en de devotie die hij tentoonspreidt, is sterker en meer aanwezig dan bij de vorige presidenten, die wel regelmatig openbare of private religieuze diensten bijwoonden,

maar nooit zo frequent en zo publiek als Biden. Zijn katholieke geloof bood hem veel steun bij de dood van zijn eerste vrouw en zijn dochtertje en zoon, die begraven liggen op het kerkhof van zijn parochie. Ook tijdens de presidentiële campagne ging Biden geregeld naar de mis in kerken die op de route lagen. Toch brengt zijn katholieke geloof hem wel eens in opspraak. Hoewel Biden de steun lijkt te genieten van paus Franciscus en van enkele bisschoppen, krijgt hij heel wat kritiek van christenen. Zo weigerde een pastoor in South Carolina Biden in 2019 de communie wegens zijn standpunt over abortus. Biden stelde in 2007 dat hij persoonlijk tegen abortus is, maar niet vindt dat hij zijn mening mag opleggen aan de rest van de samenleving. Hij pleit als politicus voor een genuanceerde aanpak van abortus en verdedigt in lijn met zijn partij abortusrechten. De verdeeldheid blijkt ook uit de katholieke stemmen. In 2016 stemde ongeveer 50 procent van de katholieken voor Trump en 46 procent voor Hillary Clinton en tijdens de verkiezingen van 2020 was de marge zelfs nog kleiner. III

Joe Biden stelde in 2007 dat hij persoonlijk tegen abortus is, maar als politicus pleit hij voor een genuanceerde aanpak van dat thema. © rr

beklommen

hoofdzakelijk na de Tweede Wereldoorlog, beklommen die de sociale ladder, stelt Graziano: “Er was een verplaatsing van katholieken van de zogenaamde *blue collar*-beroepen (arbeiders) naar *white collars* (bedienden). Daarnaast verhuisden ze van de centra van de industriesteden naar de typisch Amerikaanse suburbs. Dat zagen ze als een soort emancipatie van tweedeklassers in de arbeidersklasse naar volwaardige burgers in de middenklasse”. Veel *white catholics* werden “wannabe-WASP”, stelt Graziano. “Ze konden geen *White Anglo-Saxon Protestants* zijn omdat ze meestal niet Angelsaksisch waren en geen protestanten, maar aangezien de elite in de VS een WASP-elite was, wilden ze daarbij horen. Daarom volgden ze dezelfde mechanismen als de WASP om deel te worden van dat heersende deel van de maatschappij.” De politicoloog noemt die beweging de “WASP-isatie van de katholieken”. Die werd zichtbaar vanaf het presidentschap van

Ronald Reagan: “Reagan begreep hun sociologische verlangens, dus nam hij veel katholieken op in zijn administratie. Vanaf toen concentreerden ze zich massaal in de politiek”. Maar de beklimming van de sociale ladder kwam te laat. Toen de *white catholics* in de jongste decennia hun beoogde positie aan de top van het door blanke protestanten gedomineerde Amerika innamen, begon dat net af te brokkelen, numeriek, cultureel en politiek. Dat leidde ertoe dat velen van hen zich aan dezelfde kant bevinden als de blanke *evangelicals* en de Trump-stemmers die het gevoel hebben dat ze hun Amerika moeten verdedigen, voert Graziano aan. “Ze wilden erkend worden als onderdeel van de elite, maar nu moeten ze die verdedigen, zelfs tegen andere katholieken, de latino’s.” Een duidelijk bewijs ziet hij in de jongste twee verkiezingen. “In 2016 stemden de katholieken voor het eerst sinds 1968 in meerderheid voor de kandidaat die niet de *popular vote* won: Trump.”

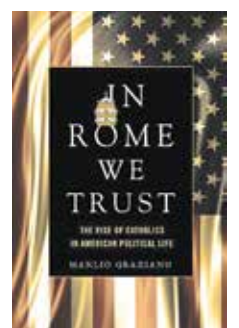
Tegengesteld aan Trump

De institutionele kerk speelt ook een belangrijke rol, stelt Graziano, maar de relatie tussen kerk en Amerikaanse katholieken is problematisch: “Paus Franciscus moet een verdeelde kudde leiden. Zijn politieke lijn is duidelijk tegengesteld aan waar Trump voor staat, maar toch heeft de helft van de katholieken opnieuw op hem gestemd. Ze deden dus het tegenovergestelde van wat deze paus zegt”. De hoogleraar merkt op dat het dan ook niet hoeft te verbazen dat veel van de kritiek op de paus uit de VS komt. Denk aan de luide anti-Franciscusstemmen van voormalig nuntius Carlo Maria Viganò of kardinaal Raymond Burke bijvoorbeeld.

Pro-choice

Een ander probleem is volgens Graziano de verhouding tussen de Heilige Stoel en een katholiek aan het hoofd van de VS: “Een katholieke president moet, zoals Kennedy, onafhankelijk zijn van het Vaticaan om verwijten van critici te voorkomen. Een katholiek wordt verondersteld zijn geloof in de wereld uit te dragen en uiteraard vertegenwoordigt de president van de VS in de eerste plaats zijn land en niet de kerk. Die heeft bovendien liever geen katholiek aan het hoofd van de VS, omdat dat kritiek geven, zoals bij de oorlogen tegen Irak, bemoeilijkt”. Daarnaast kan de kerk via de hiërarchie katholieke kiezers beïnvloeden. “Toen de katholiek John Kerry kandidaat was in 2004, liet het Vaticaan een document voorlezen in de Amerikaanse parochies waarin, hoewel Kerry niet bij naam werd genoemd, duidelijk werd gesteld dat katholieken niet op hem mochten stemmen vanwege zijn *pro-choice*-positie.” De kerk kon zoiets ook in de voorbije verkiezing doen, maar deed dat niet. Graziano weidt uit: “Ik zag geen duidelijke uitspraak van de katholieke kerk tegen Biden wegens zijn *pro-choice*-standpunt, maar ook niet tegen Trump wegens zijn anti-immigratiebeleid. Volgens de kerk moet je stemmen op de kandidaat die het beste haar principes uitdraagt. In een geval als dit kon dat alles betekenen. Beide kampen claimden het juiste te doen”. III

“Paus Franciscus moet een verdeelde kudde leiden.”

Manlio Graziano, *In Rome We Trust. The Rise of Catholics in American Political Life*, Stanford University Press, Redwood City, 2017.

BIO

Manlio Graziano is een Italiaanse hoogleraar, gespecialiseerd in geopolitiek en de geopolitiek van religies. Hij woont in Parijs en geeft les aan *Sciences Po* – het *Institut d'études politiques de Paris* –, de *Sorbonne* en de *American Graduate School in Paris*. Hij is auteur van onder meer *In Rome We Trust. The Rise of Catholics in American Political Life* (2017) en *Holy Wars and Holy Alliance. The Return of Religion to the Global Political Stage* (2017).

© rr

“We zijn omringd door een vijandige maatschappij”

De grootste kritiek vanuit katholieke hoek op Joe Biden is gericht tegen diens houding jegens abortus. Teresa Collett is actief in de strijd voor wettelijke erkenning en bescherming van ongeborenen. Ze licht toe hoe dat onderwerp haar verkiezingskeuze beïnvloedde en illustreert het denken van veel Amerikaanse *pro-life*-activisten.

d

Donald Trump kreeg uw steun. Waarom?

“Abortus is de grootste mensenrechtenschending van deze tijd. Hillary Clinton was in 2016 duidelijk bereid abortus uit te breiden en hoewel ik sceptisch was over Trump, zei hij tenminste juiste dingen. Hij is al zijn *pro-life*-beloftes nagekomen in federale agentschappen, reguleringen, zijn aanwezigheid op de *March for Life* en in zijn rechterlijke aanstellingen. Maar er is meer. Zijn positie in het strafrecht is geweldig. Te veel mensen werden opgesloten voor niet-geweldadige misdrijven. Dat is echt een probleem met een disproportioneel effect op mensen met lage inkomens en mensen van kleur. Trump heeft de welvaarts-kloof verkleind. Er zijn natuurlijk thema's waar ik een ander beleid zou kiezen en ik betwijfel of veel Amerikanen zijn bombastische persoonlijkheid wenselijk vonden, maar hij heeft veel goeds gedaan. Ik ben ervan overtuigd dat het een medisch feit is dat we menselijke wezens zijn vanaf de conceptie. Zelfs in *Roe versus Wade*, het arrest uit 1973 dat veel anti-abortuswetten liet opheffen,

“Donald Trump heeft de welvaarts-kloof in de economie verkleind.”

“Donald Trump is al zijn *pro-life*-beloftes nagekomen”, stelt Teresa Collett. © rr

was dat geen betwist punt. Dat beantwoordt uiteraard niet de vraag hoe de wet die menselijke wezens moet behandelen en wat toelaatbaar is als de zwangerschap bezwarend is voor een vrouw. Ik zie geen enkel ander wettelijk domein waar we het doden van een menselijk wezen toestaan omdat zijn bestaan iemand anders bezwaart, buiten misschien de doodstraf.”

Dat Trump *pro-life* zou zijn maar toch voorstander is van de doodstraf, is een veelgehoorde kritiek.

“In de VS is de doodstraf praktisch nooit moreel te verantwoorden. In erg onstabiele landen ligt dat anders. Er zijn omstandigheden in de wereld, bijvoorbeeld als opsluiting onmogelijk is, waarin de doodstraf nodig is om andere levens te beschermen. Zo interpreteer ik ook de positie van paus Johannes Paulus II. Ik denk niet dat de Schrift een absoluut verbod op de doodstraf toelaat.”

Hoe verklaart u dat ongeveer de helft van de katholieken toch voor Joe Biden stemde?

“Sommige katholieken denken dat de president niet veel impact heeft op de abortuskwestie omdat het Hooggerechtshof beslist. Andere worstelen ermee uit medelijden met zwangere vrouwen die het echt moeilijk hebben door gezondheid of armoede. Maar als je hun zou vragen of ze alle armen zouden doden om het probleem van armoede op te lossen, zouden ze uiteraard neen antwoorden. Waarom willen ze vrouwen dat dan wel laten doen? Hun sympathie gaat voorbij aan de werkelijkheid van het doden van een menselijk wezen. Voor enkelen speelt ook de seksuele revolutie mee, maar wat ze zien als seksuele vrijheid, is wat de kerk grotendeels zou benoemen als ondeugd. Zulke mensen noem ik cafetariakatholieken. Dat zijn we natuurlijk allemaal op een bepaalde manier. Er zijn ook leerstellingen in de kerk die mij uitdagen. En ook deze paus doet dat, meer dan de vorigen. Cafetariakatholieken zijn geen slechte katholieken, maar ze accepteren de leer van de kerk niet. Velen zijn één uur per week katholiek, in de zondagsmis. We moeten niet verbaasd zijn dat de harde leerstellingen niet worden geaccepteerd. We zijn immers omringd door een vijandige maatschappij.”

Voor sommige katholieken zijn andere onderwerpen zoals immigratie ook belangrijk. Kinderen werden aan de grens van hun ouders gescheiden.

“Dat gebeurde onder Barack Obama ook, en uiteraard is dat erg. Die katholieken zien de abortuskwestie als onoplosbaar in tegenstelling tot andere problemen. Door zich te focussen op andere mensenrechten zien ze oplossingen voor onrecht en vragen ze zich

BIO

Teresa Collett is hoogleraar recht, gespecialiseerd in huwelijk, religie en bio-ethiek, aan de *University of Saint Thomas* in Minneapolis en directeur van het *Prolife Center*. Ze was lid van de Pauselijke Raad voor het Gezin van 2009 tot 2016 en staat als advocaat regelmatig politici, overheden en medische groepen bij in anti-abortuszaken en verdedigt wetten die het menselijke leven en het klassieke huwelijk beschermen.

af waarom we energie en middelen inzetten voor een kwestie zo complex als het leven. Ik geloof in hun oprechtheid, maar zonder recht op leven maken immigratie en economie echt niet uit. Ik heb sympathie voor hen, maar ze zijn fundamenteel fout.”

Biden is een katholiek. Was dat een factor in deze verkiezingen?

“We staan altijd gunstig tegenover iemand met dezelfde achtergrond. Mensen denken: ‘Biden is katholiek, dus hij begrijpt de kerk’, wat hun geweten verlicht. Maar als je als katholiek niet akkoord bent wat betreft de bescherming van het menselijke leven, moet je niet streven daar vrede mee te nemen omdat Biden ook katholiek is. Je moet verontrust bewogen worden de leer van de kerk te aanvaarden.”

Hoe ziet u de toekomst van uw land en kerk?

“Zeer verontrustend. Ik vrees dat de Democraten abortus in feite ongelimiteerd mogelijk willen maken: tijdens de volledige zwangerschapstermijn, uitgevoerd door niet-artsen of zonder ouderlijke betrokkenheid bij minderjarigen. Dan wordt het zoets als een splinter verwijderen. Kerken waren door Covid gesloten terwijl de casino's open mochten, dat is hoogst problematisch, maar de bedreiging van religieuze vrijheid gaat veel verder. *Pro-life*-geneeskundestudenten worden niet toegelaten op scholen. We hebben rechtszaken over sociaal werkers die, omdat ze christen zijn en geloven in een eeuwenoude definitie van het huwelijk, vragen om geen begeleiding te moeten geven aan paren van hetzelfde geslacht uit bezorgdheid niet objectief te kunnen zijn, en die daarop afgerekend worden. Staten halen kinderen bij hun ouders weg omdat die niet geloven dat een 6-jarige oud genoeg is om te beslissen over een geslachtsverandering. Biden zal die zaken aanmoedigen. Mensen zoals ik, die publiekelijk bekend zijn en niet zullen stoppen op te komen voor de leer van de kerk en de bescherming van het leven, zullen op lijsten van wetshandhaving terecht komen. Wat de toekomst van de kerk betreft, geloven sommigen dat we opnieuw zullen worden geëvangeliëerd door Afrikanen. Bij hen bloeit de kerk. Winston Churchill zei ooit: ‘Je kan altijd rekenen op de Amerikanen om het juiste te doen, nadat ze al de rest probeerden’. Dat geldt ook voor onze bisschoppen. Er zijn er die het juiste doen, maar andere zijn meer bezig met de verzameling van tien-den dan van zielen. De kerk is een *multi-million dollar corporation* en heeft goede financiële managers en een degelijk personeelsbeheer nodig, maar leken met expertise kunnen daarmee bezig zijn. Bisschoppen moeten zoals hun voorgangers, Petrus en de andere apostelen, herders zijn en de confrontatie aangaan.” III

DOSSIER VERENIGDE STATEN

“Joe Biden brengt broodnodige stabiliteit”

“Ik begrijp niet waarom iemand voor Donald Trump zou stemmen”, vertelt Kim Schmitz. Dat is een mening die veel Europeanen delen. De diocesaan medewerkster duidt voor *Tertio* haar persoonlijke perspectief op de afgelopen verkiezingen en de Amerikaanse samenleving en kerk.

U bent een fervente tegenstander van de Trump-administratie, waarom?

“Toen Donald Trump in 2016 opkwam, dachten we dat het een grap was. Zijn verkiezing was een schok. Het eerste wat hij deed, was een reisverbod instellen voor mensen uit moslimlanden. Ik werkte toen met vluchtelingen en kende mensen die uit burgeroorlog en armoede op weg waren naar de VS. Dat was hartverscheurend. Aan de zuidelijke grens werden kinderen van hun ouders gescheiden, terwijl ze probeerden te immigreren zonder papieren. Trump stapte uit het Parijs-klimaatakkoord terwijl onze aarde in brand staat. Zijn reactie op het coronavirus was bijna onbestaande. Trump zei altijd: ‘America first’. Jammer genoeg is Amerika nu de eerste in het aantal doden aan het virus. Gezondheidszorg wordt ook steeds moeilijker te bekostigen. President Barack Obama wilde dat oplossen met *Obamacare*, dat miljoenen Amerikanen toegang gaf tot een ziekteverzekering. Trump probeerde dat te schrappen, maar zonder plannen om het te vervangen. Nog 4 jaar Trump konden we ons gewoon niet veroorloven. Hij heeft ook goede dingen gedaan: bescherming van religieuze vrijheid en de aanstelling van rechters die katholieke waarden en anti-abortuswetten hooghouden, maar ik denk dat dat heel berekende politieke zetten waren. Sommigen zeggen dat als je de meest kwetsbaren, de ongeborenen, niet beschermt, je nergens voor kan opkomen. Zo eenvoudig ligt het niet: wat met families in armoede? Wat met ongewenste kinderen die heen en weer worden gestuurd in het sociale systeem of die misbruik of geweld ondergaan? Het is voor een katholiek in de VS heel moeilijk te stemmen op een kandidaat die in lijn ligt met onze waarden. Voor mij speelde mijn geloof niet zo mee. Joe Biden heeft echte plannen voor de gezondheidszorg, om met het virus om te gaan, om het land economisch terug op de sporen te krijgen. Trump is er alleen voor Trump. Hij geeft om zijn *ratings* en wat mensen van hem denken, maar ik geloof niet dat hij echt geeft om het volk. We hebben een echte leider nodig.”

De Amerikaanse bisschoppen waren ook verdeeld over de verkiezing.

“Inderdaad. Aartsbisschop José Gomez van Los Angeles belde Biden om hem te feliciteren met zijn overwinning, maar 2 weken later stelde de bisschoppenconferentie een ad hoc-comité samen om Bidens overtuigingen en beslissingen als politicus te evalueren, ook over abortus. Ik denk dat ze de abortuskwestie bij Biden zien, maar ook dat Trump de Amerikaanse democratie laat afbrokkelen en het immigratiesysteem kapotmaakt. Daar komt die splitsing vandaan.”

Denkt u dat het katholieke geloof van Biden meespeelde in de verkiezing?

“Ik denk van niet. Bidens geloof toont wel dat hij een moreel kompas heeft. Ik geloof dat hij het beste met het Amerikaanse volk voorheeft. Door zijn levenservaring kan hij zich inleven in de moeilijkheden van Amerikanen. Dat is het leiderschap dat hij naar het Witte Huis zal brengen. Ik denk wel dat veel traditionele gelovigen religie zien als de drijvende kracht in de politiek en daardoor op basis van een of twee onderwerpen stemmen: abortus en religieuze vrijheid.”

Geloven sommigen dan dat hun religieuze vrijheid bedreigd wordt?

“De coronacrisis heeft dat debat gepolariseerd omdat de overheid en de bisschoppen de kerken sloten om mensen te beschermen. Sommige traditionele christenen zagen dat als bemoeienis van de overheid en als een beknotting van hun recht op eredienst. Zij denken dat Biden opnieuw samenkomsten wil beperken. De massale protesten tegen de moord op George Floyd, op hetzelfde moment dat de kerken gesloten waren, hebben het verergerd. Daardoor kwam dat onderwerp van religieuze vrijheid onder vuur te liggen.”

Binnen de kerk duikt een splitsing op tussen een liberale, progressieve zijde en een traditionele, conservatieve zijde. Loopt die kloof gelijk met die van de verkiezingen?

“Zowel politiek als kerk zijn erg gepolariseerd. Godzijdank is de kerk zo groot en divers dat er plaats is voor iedereen. Ik zie het als een slinger van een klok. Net na het Tweede Vaticaanse Concilie was er bijna geen structuur, alles kon. Dat werd toen verantwoord als pastoraal, maar ik denk dat het een soort uitbreken was uit wat ze verouderd vonden. Nu gaat de slinger de andere kant op. Veel jonge katholieken willen terug naar de preconciliaire traditionele en conservatieve kerk. De polarisatie komt deels vanuit de samenleving. Vroeger hadden we het klassieke gezin met getrouwde ouders, man en vrouw. We wisten wat juist en fout was. Nu is dat heel anders. Moraliteit is verdwenen uit de maatschappij. Er is geen stabiele familie meer. We weten niet meer wat het betekent om thuis te komen. De coronacrisis heeft in dat opzicht families gedwongen om weer samen te eten. Onze ideeën van identiteit, familie en seksualiteit zijn verdwenen. Dat ligt mee aan de basis van die zwaai naar rechts. Mensen willen vasthouden aan iets stabiels, zoals

BIO

Kim Schmitz werkt voor een bisdom in het noordoosten van de Verenigde Staten. Ze hielp tijdens de afgelopen verkiezingen bij de registratie van kiezers voor de Democratische Partij.

de Latijnse mis en de traditionele kerk waarin duidelijk is wat katholiek is. Jongeren worden aangetrokken door die oude kerk. Ze willen iets goeds, heiligs en goddelijks in hun leven, maar de seculiere wereld kan hun dat niet bieden. Zij die zichzelf progressief noemen, bestrijden die traditionele beweging en nemen steeds meer vrijheden met de liturgie en de kerk. Ze veranderen zoveel aan de mis – allemaal in de naam van pastoraal – dat het er niet eens meer katholiek uitziet. Dat draagt ook bij aan de polarisering. Diezelfde mechanismen werken ook in de politiek. Vandaar komt bijvoorbeeld de weerstand tegen immigranten. Trump speelt daar briljant op in.”

Hoe ziet u de nabije toekomst van de kerk en uw land?

“Ik denk dat de slinger zowel in de kerk als in de politiek zal terugkeren naar het midden. Mensen gaan zich realiseren dat de Latijnse mis hen niet voldoende spiritueel voedt en ze zullen de geloofstraditie volledig willen begrijpen, door de volkstaal. Toen de kerken weer opengingen na de lockdown, zagen we dat de gelovigen traag terugkwamen, maar heel betrokken en bewust van wat er gebeurt in de liturgie. Misschien is dat het begin van de slinger die terugkeert. Maar het zijn in elk geval niet de liberale families die roepingen aanmoedigen, maar de traditionele. Zij zullen de nieuwe generatie priesters leveren. Die jonge mannen houden in het seminarie vast aan hun traditionele waarden alsof ze bang zijn die kwijt te raken. Zij zullen dat meenemen naar hun parochies. Om terug te keren naar het centrum, zowel in de kerk als in de politiek, hebben we stabiliteit nodig. President-elect Biden kan die brengen. Ik ben hoopvol.” III

“Trump is er alleen voor Trump.”

Kim Schmitz verwacht dat de slinger zowel in de kerk als in de politiek zal terugkeren naar het midden (foto: Joe Biden in gesprek met onder andere staatssecretaris Pietro Parolin tijdens het pausbezoek van 2015). © rr